Број 282. У Новом Саду у уторак 18. децембра 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празник.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за целу годину 9 круне, на целу годину 4 круне

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком 1902. године ступа „Застава“ у 37. годину свога излажења, која излази 6 пута недељно, а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овог листа и пријатељи радикалне странке озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“ 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец. Поједини бројеви стају 10 потура.

Поштов. претплатницима „Заставе“, који се код нас уједно претплате на „Невен“ и „Српску Домају“, рачунаћемо за сва три листа 40 круна годишње (у место 42 круне.) Претплата се шаље најлакше поштанском упутницом.

У Новом Саду, 10. децембра 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Сазив сабора.

У седници саборског одбора, која је била прошле недеље изјавио је патријарх Георгије, да ће одма у почетку идуће године, као што је учинио и ове године, поднети Његовом Величанству пријаву о сазиву српског народно-црквеног сабора у редовно време између Ускрса и св. Духова 1902. С тога позива саборски одбор, да већ сада учини расположење, да се спреме сви предмети, што би се имали поднети сабору на расправу. Овај саопштај узео је саборски одбор на повољно знање, а што се тиче расправних предмета, то је саборски одбор већином већ спремио, од којих неке има допунити, односно довршити. Предлога који се тичу организације, овај пут неће бити.

Овако то јавља „Српски Сион“ а како смо ми извештени ствар је у овоме:

Патријарх је на почетку ове године, на основу саборског устројства, (§. 7.) пријавио сабор за редовно време између Ускрса и Духова. Но до тог времена није стигла дозвола. Она је стигла доцније, дуго после Духова.

Према томе био је сабор у начелу дозвољен, а дан састанка требало је још решити. Но патријарх Георгије отезао је ту ствар, бајаги нема места за саборисање, а отезао је ствар прво министар-председник Сел, због угарских избора, а после бан, због троједничких избора.

Доцније се опет патријарх чинио невешт. Реч министра председника Села, (дру Љуби Павловићу) да ће се он договорити о року састанка сабора са патријархом Георгијем, сведочи, да је сабор дозвољен у начелу. И та реч значи управо, да ће он, министар, пожурити ту ствар.

Данас патријарх Георгије и опет покреће ствар из почетка. Хоће да тражи нову дозволу за састанак сабора за идућу годину између Ускрса и Духова. Опште је уверење, да ће сабора и бити у то време, ако не — пре. Јер није искључено, да сабора буде и раније...

Ово је прво. Друго што упада у очи, то је, да „сабор неће радити на организацији“. То значи, да је мисао о јединственом штатуту напуштена. Значи, да се сабору неће одређивати дневни ред. Пред сабор не мисле износити никако тај злогласни штатут, а не да ће сабор „морати“ да га узме у претрес „пре свију других послова“.

Сабор ће бар на почетку изабрати и попунити нове управне власти, примиће извештаје, одредити буџет, натпрегледаће рачуне, размрсити заплете и т. д. И нема сумње, да је ово природан пут. А да и „питање о организацији“ не може остати дуго нерешено, јасно је. Но да то питање покрене и припреми што треба, то ће бити ствар новог саборског одбора. А и сабор ће без сумње о овом рећи своју реч.

Патријарх Георгије је својом изјавом у саборском одбору, хтео да се „направи леп“. Као да народ не зна, ко је пречио сазив сабора свим силама. Но све то иде данас у засенак. Ако сабор нађе за потребно да и о том што рече, он ће казати.

Сад је време, да озбиљно приступимо расправљању наших автономних прилика и неприлика. Треба да уђемо у саборске изборе а још више у сабор спремни и одлучни. Има много што шта да се исправи, допуни и уреди... Ни испред једног питања не треба се уклонити, ако нећемо да нам се то грозно освети.

Од наше спреме и одлучности зависиће цео успех!

Нови Сад, 17. децембра.

Саборски одбор држао је своје седнице, под председништвом патријарха Георгија Бранковића, од 11. (24.) до 14. (27.) децембра о. г., пре и после подне. Од чланова били су присутни: епископ Мирон Николић, протопрезвитер Ђорђе Влаховић, др. Ника Максимовић и Јосиф Јагић. О самом раду има „С. Сион“ овај извештај:

„Српски православни богословски Семинар, коме смо прошле године 1900. о Ђурђеву дне, као на дан јубиларне прославе моје, темељ свечано положили, ево је Божјом помоћи по сведочби прилежећих списа под ·/. сасвим довршен, те се у име Божје у сврху намењене му цељи употребити и у живот провести може.

Услед чега, а по обећању своме, из чисте љубави и признателности своје према драгом ми народу српском и светој цркви православној, приносећи незнатан дарак овај народу српском, умољавам високославни саборски одбор, као заступника овостраног народа српског и руководатеља српско-народно црквених фондова и фундација, да благоизволи здање тога семинара у име народа српског са оним усрдијем при-

---

ПОДЛИСТАК.

КАД ЈЕ ЧОВЕК СЛАВАН!

Од Хенрика Шенкјевића.

Слободно превео Милован.

(Свршетак.)

— То је зацело метафора... тако ми Бога, метафора... Дај ми то писмо, да га сам прочитам.

А жена трже себи писмо, као да је каква драгоценост, и то учини с лицем, као да би готова била бранити се од целог света, па онда викну:

— Ни за сав свет! Ја хоћу да дознам све!

И она је читала даље: »Ја сам седела крај твојих ногу, као каква мала биљка на подножју високог храста. И зар да они мали немају права, да се сакрију иза оних великих? Па и ја тражим твоју заштиту. Ја сам младо девојче...«

— И то глупаво девојче... прекиде читање књижевник.

»Ја сам младо девојче, али волим књижевност и хоћу да јој послужим, а особито ако чујем од тебе реч, што храбри. Мама, тетка Анђија и рођак Јоцијо ме хвале и сувише, али ја им не верујем и чекам твоју пресуду. Ја знам, да је твоје време својина целог народа, али ја се уздам у твоју доброту и шиљем ти ових шест јадних свезака свог првог романа: »На једној нози!« Па, читај-га! Ти си ме навео на то, те изреци смртну пресуду над овим дететом моје музе.«

А књижевник тешко уздахну:

— Видиш, да је то метафора! — рече он поносито својој жени »У кошар с тим чудом, у кошар! Зар да читам шест свезака нечитко га рукописа!... Али ја сам одма рекао, да је то метафора!

А жена његова отвори треће писмо и стаде га читати: »Поштовани господине! Ја сам филозоф од струке и посветио сам се психичним студијама. У овај мах радим на једном физиолошком-психичном делу. У тиче се нарочито, да се установи, како утичу на тваралачку моћ разна јела од меса. Радите ли ви лакше после говеђе, јагњеће или телеће печенице? Од којег меса се развију најбољи карактери, а од којег цртачи и сликари поједииних крајева? Прилажем у осталом свој табак с питањима, као што сам га разаслао свима европским капацитетима, и молим вас, да испуните рубрике на њему и да уједно додате и своје примедбе. Сад, како наступају ускршњи празници, имаћете зацело довољно времена за оно неколико стотина реди, у толико више, што је ствар од опште вредности«.

А књижевник скочи и истрже писмо из жениних руку:

— Бацио бих га стрмоглав доле преко свију степеница!

— Али драги Фердинанде... рече госпођа Анђулка благо.

И књижевник и опет седе.

— Опрости, опрости ми! Али шта ћеш! Читај, молим те, даље, не би ли једном свршила и с тим чудом!

— А не би ли могла сутра да ти прочитам та писма?

— Не, не, читај сад само, читај!

А жена узе четврто писмо. »Ја знам, да је сваки час Ваш по зрно бисера у друштвеној круни. Стога не ћу да вам одузимам време. Али тебе видети, беше жеља моје младости и мога живота и ја стога и дођох амо из провинције. Не смем да дођем до тебе, да те не бих узнемирила. Али ако си ти рад да поклониш једној прогоњеној и тужној жени ма и за часак мало среће, а ти допусти, да те ма из далека видим. Не знам у које си време слободан, па стога ћу три дана једно за другим сваки пут од 2 до 6 сахата да ходам у предграђу Кракове од Жигмундове до Кроленске улице тамо-амо. Па, да ли ћу те моћи срести у то доба, или ти је можда милије које друго време? Јер не ћу ни да мислим, да нећеш хтети у опште хтети доћи. Ко има у себи ђенија, има и срца«.

А књижевник опет скочи помаман, као какав тигар.

— Да Бог да ноге поломила!

— Фердинанде! — викну Анђулка пребацујући.

А Фердинанд пољуби своју жену.

— Опрости, мила моја. Али замисли, ја да

мити и у руковање своје узети, са каквим га ја народу српском поклањам.

У Карловцима 13. (26.) децембра 1901. — Георгије Бранковић, патријарх.“

Присутни чланови саборског одбора примили су овај саопштај са одушевљеним усклицима „живео!“

На продуженој седници установљени су прорачуни за 1902. г. Међу важнијим закључцима споменућемо, да је саборски одбор усвојио уређење плата управитеља и професора новосадске гимназије онако, како је то закључено на последњој седници новосадског гимназијског патроната. Овим је коначно решена једна ствар, која се годинама расправљала. Даље је одређена годишња припомоћ вишим девојачким школама у Новом Саду и Панчеву.

На уток више њих чланова епархијских власти вршачке епархије решено је, да остају и на даље стари чланови епархијских органа, а записник последње скупштине епархијске има се поднети саборском одбру а не сме се ниједан закључак извршити док саборски одбор записник не разгледи и сходно решење не донесе“. — О свима овим питањима говорићемо накнадно опширније.

»Кристбаум.«

(Насилна хрватско-католичка пропаганда у интернату за босанске херцеговачке високошколце у Бечу.)

Већ двије године, приликом католичког божића, управа интерната набави — наравно о своме трошку — „Christbaum“, кога питомци католичке вјере оките хрватским тробојницама и другим играчкама, смјесте га на сред заједничке трапезарије и — од бадње вечери па до св. Стјепана — не престају око њега пјевати: „Још Хрватска ниј' пропала“ и остале хрватске шовинистичке пјесме. Па да то чине католички питомци из властите иницијативе, о своме трошку и са дозволом колега православне и мусломанске вјере, који са њима у истој трапезарији морају благовати — ни по јада. Али када то чини званично и неоправдано сама управа интерната, не питајући православне и муслимане, да ли се то коси са њиховим вјерским и националним увјерењем, по што ови — како напоменусмо — морају у истој трапезарији благовати: е, онда то није друго него насиље, које у наслову истакосмо. Наравно, да о православном божићу, нити о муслиманском бајраму нема ни спомена о каквим сличним вјерским или народним обичајима као: бадњаку, курбану и т. д.; шта више, мухамеданци не могу по закону ни рамазана постити, што су управи интерната писмено изјавили. (Буди узгред речено, да и сваки други католички празник управа слави, приређујући питомцима боље јело, док за петак и православни светац неће ни да зна.)

Но ове године не пође управи за руком, да приреди ову хрватско-католичку демонстрацију и по крај свега њеног упињања. Срби православни (има их у интернату 17, католика 11, а мухамеданаца 9) изјавили су сви солидарно префекту др. Хајеку, (по карактеру а и вјери Чивут, премда он тврди да је „Confessionslos“), е им вјерско и национално увјерење не допушта — а особито према садањим приликама у Босни — да благују по крај „Christbauma“ и хрватске шовинистичке пјесме; — а ако баш управа хоће да ту привилегију и веселе учини католицима — нека им бар даде засебну собу. (На жалост, мухамеданци остадоше индиферентни, осим Шефкије Глухића из Мостара, фабрицираног Хрвата сарајевске гимназије који је свим силама радио за — „Christbaum“.)

Но не би тако. Управа је и по крај тога хтјела чак и силом да унесе „Christbaum“ у заједничку трапезарију, — но Срби православни су то силом и запријечили: Скупили су се на врата трапезарије, и, када је префект са католицима хтио „Christbaum“ унутра унијети нијесу допустили, него су изјавили, да ће то само пред силом бајунета учинити. Кад префект није успио са лијепим ријечима их склонути, почео је пријетњама. Питао је католике: „Wollen Sie Gewalt gegen Gewalt anwenden?“ (Хоћете ли употребити силу против силе?), на што су ови изјавили, да „чврсто стоје уз управу“. (А да су имали у себи и пола одважности, колико шовинизма — било би голема окршаја!) Но када се Срби не препадоше никакве „силе“, нити је они смједоше показати — нађе префект за добро, да оде у босанско министарство и упита своје претпостављене за савјет. По повратку из министарства изјави, да тамо није никога нашао (?), но да је он сам увидио, е православни имају право, него, нека католици, ако хоће, носе „Christbaum“ у другу собу, а не у заједничку трапезарију, — што ови нијесу учинили.

Питамо сада: ако су Срби православни — као што сам префект рече — имали право, за што је онда и у чију корист управа насилно радила против тога њиховога права ове године, и насиљем газила им то право већ двије године? Зар не у корист хрватско-католичке пропаганде?

Још нешто.

Јасно се види сврха овога — јединственог на свијету — интерната: да узгоји од омладине бијеле робове за владине будуће чиновнике. Из горњега се види, е у томе неће лако успјети са Србима православним: и ако их је сиротиња натјерала, да ступе у тај злогласни интернат, — нијесу за ту милостињу продали свог српског образа... Али... четири године су дуге... притисак је велики... помоћи друге ни од куда: фонд за потпомагање сиромашних Срба Босанаца на високим школама у Бечу стоји за сад врло слабо!..

Родољуби из Босне и Херцеговине!

Видјелисте, шта може да уради и шта је урадила независна, наша, академска омладина; а видјесте и какви је притисак на омладини, коју је сиромаштво свезало за владин интернат, — а бој се, да сиромаштво не запријечи започети рад и оној првој. Потпомогните, за то, споменути фонд, јер од њега многоме и многоме се је добру надати!... К.

О положају у Старој Србији.

Дописник „С. Петроградскија Вједомости“, пишући своме листу из Цариграда о положају у Јерменској и Турској, говори у своме допису и о положају у Старој Србији, ово што долази:

„Положај у Старој Србији такође није нормалан. Разноврсна обећања турске владе и распоређења у корист хришћана, остала су само обична турска обећања, у којима су Турци тако богати, те обећавају све, а не испуњавају ништа. У околини пећској Арбанаси опет бесне. И судећи по последњим вестима, вође арбанашке траже од појединих српских трговаца, да им испуне разне њихове жеље, па који се од њих противи, Арбанаси их затварају у подземне тавнице својих кула. У призренском округу газдују разбојничке чете арбанашке, које су својим зверствима побудиле многе хришћанске породице, да напусте све што имају и да траже себи спаса у Србији. Арбанашке разбојничке чете нападају и опустошавају све, што им дође под руку. И може се са свим основано тврдити, да турске власти, које ништа не чине, да спрече полудивље нападе и сечење глава хришћанских, заједнички раде с разбојницима и да деле с њима плен. У Старој Србији, дакле, влада и даље анархија, и према томе, не треба се ни мало чудити, што се народ буни, те, не надајући се помоћи од турских власти, тражи начина да се наоружа, да би одбранио себе и своју имовину својом сопственом силом и снагом.

И турске власти су узнемирене вестима, што се шире, да ће, на име, на пролеће да букне устанак у Старој Србији и Јерменској, те предузимају разне мере, да би спречиле увоз оружја у Анадолију. И у ту сврху је наложено жандарима на српској и турској граници, да одузимају не само т. зв. врело оружје, но и ножеве од хришћана. А да би се могао онако како треба прегледати и оценити значај тих распоређења, треба имати на уму, да суседни хришћани-Албанези, и кад иду да се прођу и по селу своме, а они су наоружани читавим арсеналом од ножева и пиштоља, које носе чак и деца, која често учо од своје старије браће, како ваља убијати ђауре, као они, дечаци — птице из својих дечјих пушака.

И поводом овакових вести, руски посланик на турском двору, Јилдис-Кијоску, кад је био примљен од султана после последњег селамлика, тражио је, да се употребе најоштрије мере ради спречавања сваковрсних судара у царевини, да би се тиме одржали пријатељски односаји међу оба суседа — Русије и Турске. А султан, кад је честитао Зиновјеву 50. годишњицу, што се тиче његова службовања, и кад му је подарио посебно лепо и драгоцено одличје с натписом: „За установљење пријатељских односаја међу Русијом и Великом Отоманском Империјом“ — обећао је, да ће употребити згодне мере за спречавање немира и разбојничких напада.

трчкам као какво псето од 2—6 сахата...

И опет га спопаде бес и он је јурио по соби горе-доле.

У кошар с тим ђубретом, у кошар! Читај даље! Или не, не читај... Знам ја та друга писма. Она су од издавача. Сваки штеди моје време, а сви траже од мене чланак за Ускрс!

И он изброји писма.

— Осам писама! — викну он. Нечувено! Намажи их све путером, па подај керу, да их поједе! Осам писама! Је ли то још ко видео?! Осам писама!

А у тај мах уђе слуга и донесе писмо заједно с неком кутијом.

— Баш сад донеше ово! — рече он и оде.

Госпођа Анђулка отвори кутију.

— Шта је ово? — викну она радосно. — Жапци! Красни зелени жапци од гуме. Гле, има и кључић, којим се навијају! Ко то само шиље. Ала ће да се радују Софија и Марина!

— Прочитај прво писмо! — рече господин Маркијевић. — Можда је какав неспоразум!

И његова жена је читала: — »Велики мужу! Твоју жену и твоју децу виђам обично у цркви. Па и ако нећу да ти ласкам, морам ти рећи, да још не видех тако миле мајке и красне дечице«.

— Прво писмо, које ми је по вољи, рече књижевник умирен... То је зацело какав поштен човек. Читај даље.

»Стога шиљем твојој деци два париска жапца, који су најновији проналазак. Па, нека се играју њима на радост твоју и твоје жене«.

— То је писмо! — рече господин Маркијевић са свим ганут. Читај даље.

»Али на овом свету се не даје ништа бадава. Сети се само свога обећања, што си га дао пре четири године о венчању Мизије Пуповске, да ћеш држати предавање о младим пијанцима. И ево ја куцам на твоја врата. Празници се приближују. Ти имаш сад времена, а млади пијанци дршћу. Смем ли да рачунам на реч једног песника? Ниси ли заборавио, и нећеш ли одбити моју молбу?

— Ко је потписан? — питао је књижевник поражен.

»Тебе и твоје штујућа Шкржецковска«.

— Не сећам се добро... можда сам и обећао. И он се ухвати за главу. — Да обећао сам... па отуд ови жапци — тако ме је уловила. У осталом преко светаца се да написати једно предавање... Ах, бандисте једне!

— Али Фердинанде! — викну госпођа Анђулка уплашено.

Али господин Маркијевић стаде љутито ходати по соби.

— Најзад, никуд ни камо. Мораћу држати предавање. Ах, бандисте једне! Опрости. Ето ти, то је моје светковање! Сад ћу опет морати да пишем!

И он се бесно баци на патос, те скачући на све четири стаде се дерати:

— Ква, ква, ква, бе-ке-ке-ке!... То је моје светковање, ква, ква, ква-бе ке-ке-ке!

Политички преглед.

Сенат и скупштина у Србији. Сенат је у појединостима усвојио један од најглавнијих закона, а то је закон о штампи. Сенат је у нечем био либералнији од скупштине, јер је усвојио по некоје измене. Но и са овим изменама, Србија није добила закон о штампи онакав какав треба да има. Међу осталим заведена је формална цензура и штампа је изложена управо милости полиције. И сам г. Гершић рече, да такав закон постоји само у Аустрији и Немачкој и да влада може да нашкоди тиме сваком листу. Полиција има да реши о забрани за 24 часа, други 24 часа остају суду за његово решење. И тако се лист, који није у вољи, може да закасни за 48 часа, а шта то значи за један лист то је јасно. Г. Гершић је навео, како је то у Аустрији дотле довело, да се у закон морала унети одредба по којој штету, која је забранама нанесена листу три пут узастопце, мора да се накнади из државне касе. Предложио је да се унесе допуна, да се онај полицијски чиновник, чију забрану суд двапут поништи, казни са 200—800 динара и да се премести са тога места. Но и ово није усвојено, као што је без малих измена примљен цео тај закон са свима својим многим манама.

У скупштини прочитан је краљевски указ, којим се овлашћује министар просвете, да може поднети скупштини предлог закона у српском универзитету у Београду. Скупштина ће имати дакле за дан два да расправља о овом важном питању по Србију.

Криза у Бугарској. И ако је бугарска влада поднела оставку, још кнез није решио ово питање. Саборско заседање продужено је до 22. децембра. Ово је учињено с тога, да би се положај мало разбистрити могао. Изгледа да ће влада остати а сабор распуштен бити. Но како жалосно финасијско стање тражи што бржа решења, влада се неће држати прописа законског, већ ће што пре наредити нове изборе тако да се нови сабор већ фебруара састати може. Сви ови гласови узнемирују јако бугарске политичке кругове.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглези гледе још увек да загладе свој велики пораз код Тауфонтена. Сада „Тајмс“ доноси, како је по све уништена само једна компанија, друга умало што није исто тако, но трећа се спасла, а четврта је имала мале губитке. И по овоме извештају види се, да је енглески пораз морао бити потпун.

Келнске новине доносе једно писмо Стејиново, које је случајно измакло енглеској цензури. У писму вели Стејин да је положај Бура врло повољан и бурске вође се надају повољном свршетку по Буре. Стејин и бурске вође неће да уступе ни златне мајдане ни своју независност. Они ће радије наставити тај рат, и тај ће се рат свршити успешно по Буре.

Из Брисла јављају, да је стање бурских заточеника у енглеским логорима управо ужасно. Од одраслих умире 40 постотака, а од деце 47.

Из Реке (Фијуме) јављају, да тамо гони једна енглеска лађа другу. Из Барошког залива отпловио је прошлог уторника за јужну Африку брод „Мал-лемор“ са 800 коња, пре два дана отпловио је „Панемор“ са исто толико коња. У пристаништу се бави трећи грдни брод „Хидаспес“, са људством од 130 особа и то већином Црнаца. „Хидаспес“ је дошао од Малте он је спреман да прими у себе 1000 коња, који су купљени у Русији, и који су већ на путу за Фијуму. „Панемор“ је 37. товарни енглески брод, који је од почетка бурског рата отпловио из Фијуме са коњима за јужну Африку.

Српско народно позориште.

У суботу, 15. децембра гледасмо први пут: »Цар проводација«. Шаљива игра у 4 чина. Написао др. Милан Савић. — Редитељ Динић.

Цар Душан хоће да ожени свог љубимца Лазара Грбљановића (потоњег цара Лазара) за ћерку Југ Богдана, Милицу. Но Лазар је у оно време незнатан властелин, а Југ је први међу властелом. И Југ неће. У свечаној прилици проводацише цар за Лазара, а Југ га исто тако јавно одбија. Он хоће за своју ћер једног међу првима и кад то хоће, нека му буде. Цар Душан му тада нуди, управо натурује за зета Ђураша, великог властелина, коме с те стране нема мане. Само је Ђураш најстарији међу војводама... Југ нема куд, пристаје. Милица пада у несвест, а Ђураш вели, да ће поздравити невесту док она мало дође к себи од радости.

Милица воле Лазара. Али ни Ђураш не воли Милицу, него неку Гркињу, Теодору, рођаку царичину, која је свима на царском двору завртела мозак. Та Теодора прискаче у помоћ Милици и Лазару, јер наговори Ђураша, да с њом одбегне.

То бива и шкандал је готов. Југ и сам види да Милица не може више за Ђураша (и ако је Ђураш слободан, јер се Гркиња сретно вратила) али он сад вели: да је једини излаз за Милицу манастир, (а не Лазар). Цар Душан с места изриче, да се онога часа укидају сви женски манастири у његовој држави. Југ је пренеражен. Нешто због тог, што нема куд с Милицом, а нешто због тог, што је он саградио читаву задужбину само да му пуница оде у манастир. Па зар сад да се врати? Од тог се јунак Југ поплашио и он — попушта. И цар пориче своју наредбу о укидању женских манастира.

То је језгро ове шаљиве игре. Да Милан Савић неће унети у њу озбиљније тенденције могло се знати унапред. Он је управ противник тога. Но овај комад му је ипак бољи од свију других његових шала, које смо гледали. Има јединства, има заплета и шале. Није бог зна шта, ал ипак нам је милији но оне Шентанове ствари

Публика је много лошије Савићево (ил друго) комађе примила много боље но овај комад. Узрок је, што је Савић ударио тако рећи новим путем, те написао шалу из доба српске славе. Нашима је било непријатно да гледају, како се Југ Богдан помало удвара Гркињи, како се цар Душан шали и т. д. Једном речи, публика наша научила је, да гледа српске јунаке с буздованима и где се баве политиком, па јој је било непријатно, да гледа те јунаке тако рећи мало у домаћем — неглижеју. Мого нам је неко написати најбољу шалу, ал да нам је у њој изнео старину Југ Богдана у папучама, (ако је онда т. ј. било папуча) ми би му разбили главу. А Милан Савић је учинио нешто мало налик на то и то је извело непријатан утисак. Друга и трећа шала ове врсте прошла би с те стране без сумње боље.

Што се тиче глумлења: Ову је шаљиву игру убио Добриновић на чисто. Може то да буде, да се војвода Ђураш, па да је сто пута јунак, успали у својим старијим годинама и заљуби се у лепу Гркињу, али да постане она кав комедијаш у изразу и кретању и свему, то не може бити. Од овог успаљеног старог јунака, направио је Добриновић савршеног пајаца. Без сумње је и писац недовољно и непотпуно карактерисао Ђураша, ал шта учини од њега Добриновић, то је просто било одвратно гледати. Горе се та улога апсолутно није могла приказати. Тамо где војвода Ђураш прети »гитаром« Радићу и Митру, Добриновић нам је приказао савршеног циркуског — клауна.

А изгледа нам, да смо баш ми написали и то не давно, да је Добриновић једини глумац код нашег народног позоришта, у коме се публика никад неће преварити. — Али нас је брзо утерао у лаж. — Или зар — — — Казали смо већ, да се написала награда, ко ће да прикаже скарадније Ђураша, Добриновић би добио ту награду. Иначе је био приказ са свим добар. Лепо су се истакли: гђа Марковићка (Теодора), Васиљевић (Малини) и Спасић (Лазара), а у мањим улогама гђа Лукићка (царицу Јелену), Лукић (цара Душана) Стојановић (царевића Уроша) и други. Нарочито истичемо гђу Радошевићеву. У Југовој Милици имала је и опет мало већу и благодарнију улогу и држала се врло добро.

—а.

Вести из места и са стране.

Нова земљорадничка задруга. У Плочици је основана нова земљорадничка задруга. У управи су ови чланови: Председник: Милош Дрндарски; потпредседник: Паја Петровић; пословођа: Јован Брзак. Одборници: Тоша Милошев, Спасоје Петровић и Младен Стојшић. — Сретно да Бог да!

Кадети-Црногорци у царском зимском двору. Црногорци кнез Никола као што је познато, налази се сад у Петрограду. И 11. (24.) децембра примио је у царској зимској палати четири кадета-Црногорца 2. кадетског корпуса. Кнез је изјавио жељу управнику корпуса, ђенерал-мајору Сумарокову, да би рад био видети своје поданике у зимском дворцу, јер му је, због лаког назеба, забранио лечник за неко време излазити на ваздух. И кадети-Црногорци с офисиром-наставником дошли су у зимску палату цареву у 4 сахата после подне. И ту их је дочекао лични секретар кнежев Јушковић, који се пољубио са свима својим земљацима и поздравио их искреном и срдачном добродошлицом. Затим их одвео у дворницу за дочекивање, где су чекали, да дође кнез. И у 4 сахата и 15 минута дође кнез Никола, а кад га угледа Црногорчад жива, одмах подскочи на ноге лагане, те се поклоните и редом целиваше руку кнежеву. Кнез је одмах познао сву четворицу и сваког од њих назва по породичним имену и изрази своје велико задовољство што их види здраве, затим је кнез сваког посепце питао, како који успева у наукама и како се влада и уопште како живе у корпусу. И најзад је кнез сваког од њих похвалио за оне лепе гласове, што их је о њима чуо од управника корпуса и офисира наставника. Затим кнез рече младим Црногорцима, да и даље добро уче и да својим добрим владањем задобију љубав старешина у корпусу, којима су обвезани за своје васпитање и образовање. Кнез се затим повуче у своје одељење а кадети одоше из двора срећни и задовољни, што су за кратко време били у гостима код свога кнеза.

Прокартани милијуни. Као што је познато, у бечком жокејском клубу је пољски грофф Потоцки изгубио 2,200.000 круна. Тај новац му је однео Мађар Никола Семера. Ова ствар подигла је велику прашину. Аустријски казнени закон врло је строг против хазардних игара и бечка полиција покренула је казнени поступак против жокејског клуба, грофа Потоцког и Николе Семере. Овај одлучан корак изазвао је, како веле и у вишим круговима највеће задовољство.

Црква на гробу пуковника Рајевскога. Читамо у београдским листовима: Као што смо још летос јавили, породица храброга рускога пуковника Н. Рајевскога, који је пао у рату за независност Србије 1876. намерава да на гробу његову, у селу Великом Адровцу, подигне цркву као највидљивији помен сени храброга рускога официра. Готов је сада и план за ту цркву и налази се код преосвећеног епископа нишкога г. Никанора, који позива предузимаче, да се приме грађење ове цркве. За преглед плана, за услове и погодбу, треба се обратити преосвећеноме епископу нишкоме до 20. о. м. у митрополији београдској.

Прогањање пољских ђака. У Немачкој су прогањања пољских ђака на дневном реду. У Берлину је дошло до изгреда при предавању професора Шимана. Академски сенат осудио је због тога два пољска ђака на прогонство са берлинског универзитета. Другој двојици попретио је релегацијом и осудио их на више дневни затвор. Једног пољског ђака из Русије уз помоћ полиције прогонио је из Немачке као несносног странца.

Забава. Венчић с игранком приређује српска женска добротворна задруга у Митровици на св. Стевана, 27. децембра 1901. (9. јануара 1902.) у дворани Српског Дома уз суделовање петроварадинске војничке музике 70. пуковније. Чист приход намењен је друштвеној благајни. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Госпође и госпођице умољавају се, да у што већем броју у белом оделу доћи изволе.

Старо-бечејска трговачка омладина приређује у великој дворани општинске гостионице 12. јануара 1902. године игранку на добротворне цели.

Прилози на српско народно позориште. 1.) Г. Лазар Дунђерски, велепоседник у Новом Саду, даровао је пенсионом глумачком фонду 600 кр. 2.) Г. Ђорђе Дунђерски, велепоседник у Новом Саду, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“ са уплатом двоструке чланарине у износу 200 круна. 3. Г. др. Гедеон Дунђерски велепоседник у Новом Саду, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“, и уплатио је двоструку пристојбу за чланарину у износу од 200 круна. 4. Г. Марко П. Шилић, трговац у Новом Саду, приложио је 10 круна. — 5. Госп. Милош Мијатовић, велепоседник у Новом Саду, скупио је прилога 10 круна. На свима овим родољубивим прилозима изјављује управном одбор „Друштво за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Змија што хвата пацове. У Бразилији су се пацови врло намножили. Тамо су пронашли неку

+ Мори

особену врсту змија, која тамани пацове. Змија је та дуга до 4 метра, дању спава но ноћу се креће у лов. По подруму, тавану, стајама, свугде их има. Ретком оштроумношћу чека пацова пред рупом и чим га види муњевитим га скоком хвата. Она пацове не једе, ал их тамани што их мрзи. Редовно их граби за врат и дави. Така змија се продаје за долар и по.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 17. децембра.

Абруд Бања. Коломан Тиса кандидован јуче на збору либералне странке једногласно за посланичког кандидата, јер је Александар Ебергени захвалио.

Беч. Подпредседник судбеног стола Холцингер који је председавао у свима важнијим парницама, убио се у својој канцеларији.

Тангер. Усљед воденог стуба, који се подигао, варош Лафа била је поплављена кроз десет сати у висини од три метера. У главној улици сви су се дућани срушили и однесени у море. Преко 200 особа подављено. Ђумручка зграда и остали магазини нестали.

Трговина.

НОВИ САД, 16. децембра 1901. г. Пшеница прве квоће фор. 7·80—90 н. Пшеница средња фор 7·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·50—60 н Наполица ф. 7·—— н. Јечам фор. 6·30—50 новч. Зоб фор. 6·80—7 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У среду 19. дец. (1. јан. 1902.) **„Рићокоса“**, позоришна игра у 3 чина, с певањем написао Шандор Лукачи, музика од Еркла

У четвртак 20. дец. (2. јан. 1902.) **„Мрља што чисти“**. Драма у четири чина, написао Ечегарад, превео И. Поповић.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

„Рад“, деоничарско друштво за издавање српских књига и новина у Руми, покренуће од нове године лист под натписом:

„Српска Домаја“

лист за забаву и поуку.

Уредник:

Др. Славко Милетић.

„Српска Домаја“ намењена је српској породици. Задатак је овоме листу, да послужи српској просвети, уносећи у српски дом здрава и напредна просветна начела.

„Српска Домаја“ радиће у три главна правца:

I. „Српска Домаја“ пружаће српској породици одабрану и занимљиву забаву. Доносиће разноврсне радове из лепе књижевности, у првом реду изворне, а уз то добре преводе из словенске и стране књижевности.

II. „Српска Домаја“ радиће на васпитној задаћи српске породице, и доносиће у сваком броју поучне чланке о васпитању подмладка у напредном и српском духу.

III. „Српска Домаја“ стараће се о здрављу српских породица. Доносиће чланке из науке о чувању здравља по начелима модерне хигијене.

Ван тога ће „Српска Домаја“ претресати и друштвена питања, која иду у круг српске породице.

Обрађивање свију ових разноврсних предмета, биће поверено стручњацима, који ће се бринути, да пажљиво одаберу све ове најновије тековине на пољу науке и искуства, које се могу корисно применути на наш народни живот; да их прерађене у српском духу унесу у српски дом, те да на тај начин уђе што више нове, свеже крви у наш прилично учмали просветни живот.

Поред старијих већ признатих књижевника, имаће „Српска Домаја“ одушевљених и вредних помагача у своме тешком али благодарном послу и међу омладином, која је у првом реду позвана, да утече у напредном правцу на развитак свога народа.

„Српска Домаја“ излазиће у Новоме Саду сваке недеље у облику и обиму „Школског Одјека“.

Цена је „Српској Домаји“ 8 круна на годину, 2 круне на четврт године. Рукописи се шаљу дру Славку Милетићу у Вршац, а претплата администрацији „Српске Домаје“ у Нови Сад.

Ко жели да му се пошље угледни број „Српске домаје“ који ће изаћи већ о Божићу, нека се обрати на администрацију „Српске домаје“ у Нови Сад.

Управа друштва „Рада“ решила је, да претплата на сва три листа: „Заставу“, „Невен“ и „Српску Домају“ стаје укупно годишње 40 круна (место 42 кр.)

Управа друштва „Рада“.

У издању друштва „Рада“ изишао је 7. број

НЕВЕНА

Чика Змајовина листа.

Цена је „Невену“ на годину 6 круна, на две трећине године 4 круне, на једну трећину године 2 круне. — Претплата се шаље једино администрацији „Невена“ у Нови Сад.

ОГЛАСИ.

4748 szám / 1901.

Árlejtési hirdetmény.

Dolova község képviselőtestülete által letárgyalt és Torontálvármegye törvényható sági bizottsága által jóváhagyott tervzés költségvetés alapján épitendő községi iskola épület épitésérn illetve az épitési munkálátok és anyagnak biztositására az árlejtés küzatik.

A kikiáltási ár 45433 korona 90 fillér.

Az 1 korona bélyeggel ellátott zárt s a kikiáltási ár 5%-át készpénzben, vagy ovadék képes papirokban tartalmazó ajánlatok 1902. évi január hó 22 ének esti 6 órájáig Dolova község elöljáróságánál beadandók, mert a ké sőbb érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A tervek, költségvetés és árlejtési feltételek Dolova község jegyzői irodájában a hivatalos orák alatt megtekinthetők

Dolova község elöljáróság 1901 évi deczember hó 28 án.

Manojlovics György, jegyző. — Petrovics Mihály, biró.

762 1—3

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ

У ВИНКОЦИМА 760 1—3

треба за своју

ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ

помоћника који говори српски, немачки, мађарски

КЊИЖАРСКИ ПОМОЋНИК,

који говори српски и немачки може одма ступити у књижари и трговини папира

Карла Лаубнера

761 1—3 у Винковци (Славонија).

Помодна радња

Д. Дм. Кочовића

у Сарајеву

потребује једног интелигентног помоћника, који мора бити добар продавац. Ступање у року од данас па до марта 1902.

748 3—3

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ

ЈАПИЋ И ДРУГ

ФИУМА, via del Canale № 2.

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

КАФА:

Сантос I., врло добра	1 кгр.	круна	2·60
Порторико, снажна кафа	1 „	„	3·20
Куба ароматична	1 кгр. —	„	3·40
Цејлон оригинал	1 кгр. —	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно	1 кг. „		3·30
Перл Цејлон најфинији	1 кгр. „		3·80
Либерија-Менадо огромно зрно	1 кг „		3·10
Златна Јава мирисава	1 кгр. „		3·20
Мока права арапска	1 кгр. — „		3·80

ТЕЈА:

У оригиналним пакетима по 1/4 крг:

Сушонг кинески	1/4 кгр. — —	круна	3·60
Мандарин Караван руски	1/4 кгр. „		5·—
Царски Меланж	1/4 кгр. — „		6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови	бр. 1116 5 кгр.	круна	8.80
„ „ „	1117 5 „	„	10.—
„ „ „	1118 5 „	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допада примамо натраг и новац без одбитка повраћамо..

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем

Јапић и друг.

717 20—30 **Фиума, via del Canale № 2.**

НОВОПРИСПЕЛА

ТАЛИЈАНСКА ВИНА.

У досадањој пивници Ђуре Танкосића у Ћурчијској улици бр. 23. могу се добити права и чиста

ТАЛИЈАНСКА ВИНА,

и то: црна вина по литри	30 нов.
бела вина по литри	30 нов.
црна вина по литри	40 нов.
бела вина по литри	40 нов.
мускато-вино по литри	1 фор.
бермета по литри	1 фор.
марсало вино по литри	1 фор.

Молимо сваког, да се изволи о доброти и чистоћи наших правих талијански вина уверити.

Танкосић и комп.

У том истом локалу продаје се исто вино и на велико по најумеренију цену, молећи учтиво поштовану публику и г. г. бирташе, да се о солидности наше радње увере.

У *Новом Саду*, 10. децембра 1901.

Препоручујући се најтоплије, јесмо

2—4 754 **Коста Бучелато и Танкосић.**

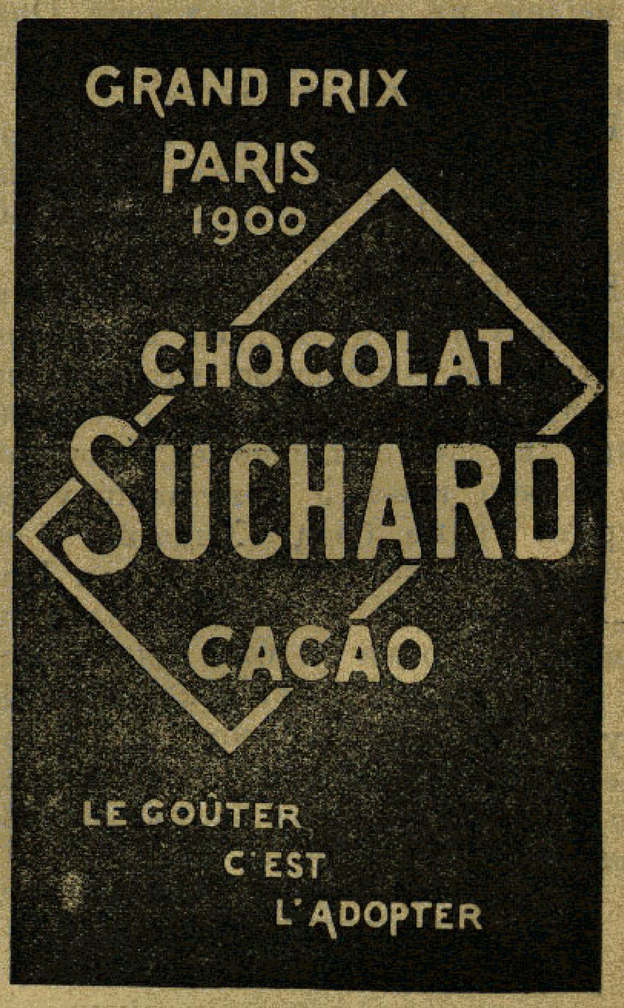

8 39

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новоме Саду.